

Düşünürün birisi, bir gün elinde fenerle gündüz vakti caddede yürürken dikkatli dikkatli yere bakarak bir şeyler arıyormuş.

Gündüz vakti elinde fener ile yolda bir şeyler aramasına ve garip davranışlarına bir anlam veremeyen insanlar ona "Ne yapıyorsun" diye sormuşlar.

Düşünür, cevap verir: "Adam arıyorum, adam!" der. Onun aradığı adamları bulup bulamadığını bilemiyoruz. Ancak her gün binlerce insanın gelip geçtiği sokaklarda bugünde adam gibi adamlar bulmaya hasretiz.

Yaşadığımız dünyada birileri kendisini büyük ve önemli insan olarak

gürürken; başka bazı insanlarda küçük insan olarak

değerlendirilebilmektedir. Büyüküğün

küçüküğün ölüsü nedir? İnsanlar neye

güre b&uumuy&uumuk veya k&uumuk adam olurlar?

B&uumuy&uumuk fiziki kuvvet ile mi?

B&uumuy&uumuk mal, mülk, servet ile mi?

B&uumuy&uumuk makam, mevki koltuk ile mi?

B&uumuy&uumuk yoksa ş&uumun, ş&uumuret ile mi? K&uumuk bir sivrisinek,

ilâhlık dava eden Nemrud'un kafasını taşlara duvarlara çarpa çarpa

…

G&uumuzle

remediğimiz mikroplar, nice dev pehlivanları bir daha kalkmamak &uumuzere yere

serdi… Karınca,

Firavunun sarayını başına yıktı…

Kuşlar Kabeyi

yıkma gelen o g&uumun dev ordularına sahip Ebreheyi ve ordusunu yerle bir etti.

Nice zenginler, servet sahipleri, bu g&uumun toprağın altında garip garip

çrümekte, servetleri onları öl&uumumden ve

çr&uumumekten koruyamadı… Nice ş&uumun ş&uumuret sahibinin bu g&uumun

ismi bile bilinmiyor, adı anılmıyor, mum gibi yanıp, eriyip, s&uumun&uumup gittiler. Öyle ise

b&uumuy&uumuk&uumuğ&uumun öl&uumus&uumu nedir? B&uumuy&uumuk insan

kimdir? K&uumuk olan kim? İnsanların kıymetinin değerinin kaynağı nedir, nereden

ve nasıl değer kazanırlar, kıymet alırlar? İnsanların kıymetinin kaynağını bilebilmek için

&nce insanı tanımlamak gerekmez mi? Nedir insan? Bazılarının s&uumuylediği

gibi insan konuşan sosyal bir hayvan mı? Eğer insan olmanın şartı canlı olmak, konuşmak ve

sosyal olmak ise, her hayvan kendi lisansı ile konuşmakta ve anlaşmaktadır. İneğin, koyunun,

merkebin, b&uumuceğin konuşmadığını kim s&uumuyleyebilir. Biz anlamıyoruz diye,

konuşmadıklarını nasıl iddia edebiliriz? Karıncaların ve arıların arasındaki sistem, insanların karma

karışık, sıkıntılarla, krizlerle, sorunlar ve çıkmazlarla dolu toplumsal d&uumuzenlerinden

daha ahenkli işlemiyor mu? Eğer insan sadece konuşan sosyal bir hayvan ise b&uumuyle bir insan

pek çok hayvandan daha aşağı bir hayat mertebesinde. İnsan hayat sahibi, canlı bir

varlıktır. Peki nedir hayatın gayesi? Yemek, içmek, giyinmek, barınmak ve hayatını

sürdürebilmek için mücadele etmek mi? Eğer insan hayatının gayesi bunlar ise; pek çok hayvan insanlardan daha iyi besleniyor, insanlardan daha iyi giyiniyor, insanlara göre daha konforlu ortamlarda barınıyor… Havyalarında kendilerince cinsel hayatları var. Eğer insan hayatının gayesi sadece daha iyi yemek içmek, daha iyi giyinmek, daha konforlu ortamda barınmak, ve cinsellik yani dünya pastasından dünyevi zevk ve lezzetlerden daha fazla pay almak olarak kabul edilirse; insanlar, hayvanlardan daha aşıağı kalır ve asla hayvanlara yetişemezler. Zira hayvanlarda ne geçmiş zamanın elemi, kederi nede gelecek zamanın endişesi vardır. Sitresden, sıkıntıdan uzak, hazır anın lezzeti ile rahat bir hayat yaşarlar. İnsan bu cihetten hayvanlara yetişemez ve hayvanlardan daha aşıağıda kalır. Öyle ise insan hayatının çok daha önemli gayeleri olmalı ve insanı değerli kılan daha önemli kıstaslar olmalı. Mevlana Hazretleri, “insanın değeri aradığı şeye göredir.” Dermiş. İnsan neyin peşinde, hayattan beklentileri nedir, bu dünya hayatını yaşamakla elde etmeyi umduğu fayda veya ulaşmak istediği hedef nedir? İşte insanı değerli veya değersiz kılan hususlar, bu sorulara verdiği cevaplara ve o cevaplara göre şekillenen hayata bakış açısı ve yaşadığı hayat tarzıdır.[1] Değerli kardeşlerim; İnsan, ucu bucağı bilinmeyen varlık âlemi içinde, eşsiz bir konuma sahiptir. Ruhuyla, cesediyle Allah’ın en antika bir san’at eseridir. Kur’ân-ı Kerim, insanın bu özellikteki yaratılışını “Ahsen-i takvim” ile ifade eder.

لَقَدْ

خَلَقْنَا

اْلاِنْسَان

14; فِى اَحْسَنِ

تَقْوِيمٍ “Biz elbette

insanı en güzel biçimde yarattık.”[2] En güzel konumda yaratılan insan,

arzın halifesidir. وَاِذْ

قَالَ

رَبُّكَ

لِلْمَلَئِك

14;ةِ اِنِّى

جَاعِلٌ فىِ

اْلاَرْضِ

خَلِيفَةً ‏

“Bir zamanlar Rabbin meleklerle: Bakın ben yeryüzünde benim

hükümlemlerimi uygulayacak bir halife, bir temsilci yaratacağım dedi.”[3]

 Yani, içinde yaşadığımız şu dünya sarayının halifesi, sultanı insandır. İnsanın

Allah’ın halifesi olarak yaratılmış olması insana verilen değeri göstermektedir. Ancak

bu değer, insanın kendiliğinden kazandığı değer değildir. İnsan halife sıfatını ve yaratıkların en

üstün ve şerefli olma niteliğini Allah’a kul olmasıyla kazanmıştır.[4] İnsan, akıl,

ilim ve iradeyle beden ve ruhtan ibaret olan bir varlık olduğu için bu yaratılışın bir gayesi

olması dâ doğaldır. İnsan bedenî olarak maddî tarafını, rûhî

yönüyle de maneviyatını eşit tutacak bir yaşantı içerisinde hayatını

sürdürmek zorundadır. Ve insanın hayat mücadelesi ancak yaratılış gayesi ile

paralel olduğu sürece insan mutlu olabilir. Çünkü insan Allah'a kul olmak

ve O'nun kanunlarını yeryüzünde yaşamak ve uygulamak üzere verdiği

sözü yerine getirme sorumluluğuyla yaratılmıştır.

وَمَا

خَلَقْتُ

الْجِنَّ

وَاْلاِنْسَاِلاَّلِيَعْبُدُونِ "Cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”[5]

 İbadetin anlamı doğrudan doğruya insan varlığının gayesini teşkil etmektedir. İbadet aynı zamanda insanın yapması gerekli olan bir görevdir. Dolayısıyla ibadet, belirli hareketlerden çok daha geniş ve şümûllümûdür. Kesin olarak bilinmelidir ki ibadet derken bunun içeriği, hilâfet görevini de kapsar. İnsanın yeryüzünde tek hedefi Allah'a itaat ve ibadettir. Bundan başka amacı olmayan insanoğlu yaptığı ameller karşısında huzur ve güven hissedecektir. Bu sayede insanoğlu tek ilâh olan Allah'a yönelmiş demektir. Öyle ki, insanın bu amaçla yaptığı her çalışma bir karşılık, bir mükafat görecektir. Allah'a ibadet, insanoğlunun şartları aşp O'na yönelmesi ve O'nun kanunları çerçevesinde tavizsiz, engellemelere aldırmadan yalnız Allah'ın kulluğunun şuuruna ererek yapılabilir... Aksi halde bahşedilmiş sınırlı özgürlüklerle nefis, şeytan tuğyandan oluşan bir yaşamla ne Allah'ın kulluğunu ne de insan olduğumuzun şuuruna erebiliriz. Ama bütün bunlara karşı Allah insanoğlunun cahil, aceleci, zalim, zora dayanamayan, nankör, gözü doymaz, şımarık birisi olduğunu Kur'an'da açıklamaktadır. Bu zâfiyetlerine karşılık insan Allah'ın kendisine verdiği irade sayesinde bütün bunlardan sıyrılarak Allah'ın rızasına ulaşabilir. Çünkü "İnsan sadece yaptığı ameller sayesinde Allah'ın rızasını kazanabilir." [6]

Kur'an, insanı yeryüzünde kula kul olmaktan çıkararak yalnızca Allah'a kul olmaya çağırان ve O'na ebedi saadet bağışlamak için Allah tarafından indirilmiş bir hayat kaynağıdır. İslâm, insanın temel özelliğinin yaratılmış bir varlık olduğunu bildirir. İnsan kendiliğinden, tesadüfen veya sebeplerin birleşmesiyle varolan bir canlı değil, bilâkis Allah'ın yaratmış olduğu bir varlıktır. Böylece insandaki yaratılma özelliğini de ortadan kaldırmaktadır. O'nun ilâhlık veya kendiliğinden olma özelliğini de ortadan kaldırmaktadır. Çünkü Ezelî ve Ebedî olan sadece Allah'tır. Diğer canlı-cansız bütün her şey sonradan varedilmiştir. İnsanın yaratılışı O'nun gereksinimi olan bütün her şeyin yaratılmasından sonra gerçekleşmiştir. Böylece insan, yeryüzünde bulunan bütün yaratılmışların üzerine halife tayin edilmiştir. Değerli Kardeşlerim Bir devlet başkanı nereye gitse, basın mensupları onun peşindedirler. Ağzından çıkan her şeyi kaydedirler. Onun gibi, yeryüzünde halife olarak gönderilen her insan, bu yüce rütbесinden dolayı

 كِرَامًاكَاتِبِينَ “Kirâmen kâtibin”[7] denilen meleklerce yakın takip altındadır. Bu melekler, o insanın her sözünü ve amelini kaydedirler. مَايَلْفِظُمِنْقَوْلٍاِلاَّلَدَيْهِرَقِيبٌعَتِيدٌ “İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen, dediklerini zapt eden bir melek hazır bulunmasın”[8] İnsan, Emanet-i Kübranın hâmilidir.

اِنَّااِنَّا

عَرَضْنَا
اْلاَمَانَة
14; عَلَى
السَّمَوَات
16; وَاْلاَرْضِ
وَالْجِبَال
16; فَاَبَيْنَ
اَنْ
يَحْمِلْنَه
14;ا
وَاَشْفَقْن
14; مِنْهَا
وَحَمَلَهَا
اْلاِنْسَان
15; اِنَّهُ
كَانَ
ظَلُومًا
جَهُولاً “Gerçek şu ki
biz, akıl ve irade ile yerine getirilecek dini sorumluluk emanetini göklere, yere ve dağlara
sunmuştuk; ama sorumluluğundan korktukları için, onu yüklenmeyi reddettiler. O
emaneti insan üstlendi, zaten o, her zaman kendisine haksızlık etmeye yatkın bir yaratık
olup, işlerin sonucu hususunda da, sağlam bilgiden yoksundur.”[9] Vücut olarak zayıf
ve ömrünün kısalığı sebebiyle fani olan insanın yüklendiği sorumluluk
gerçekten büyüktür. Eğer bu sorumluluğun farkında olur ve kendisini
Allah'a götüren ilmi öğrenirse Allah yolunda yürüyerek O'na ulaşır. Bu
da Allah'la kendi arasındaki tüm engellerin kaldırılması ile mümkündür.
Şüphesiz ki Allah insanın bu sorumluluğunu yerine getirebilmesi için âciz
bırakmamış ve onu ilim, irade ve akılla destekleyerek yaratılmışların en üstünü
kılmıştır. Zaten insanın sorumluluğu bahsedilen bu üç özellikten dolayıdır.
Yoksa Allah insanı gücünün yetmeyeceği ve aklının almayacağını
yüklememiştir. Gökler, yer ve dağlar, o büyüklükleriyle beraber,
Allah’n emanetini taşıyabilecek kabiliyetten uzaktırlar. Onlar, ancak insan için birer
tefekür sayfası olabilirler. Şu hadis-i kudsi’de de, bu mânâyı te’yid
eder: “Ne gökler ne de yer beni içine alamadı. Fakat
m’min kulunun kalbine yerleştim.”[10] İnsanın Kalbi Nazargâh-ı İlahidir.
Ne dağlar, ne sahralar güneşi kemaliyle gösterir. Fakat küçük bir
ayna, net bir şekilde güneşi yansıtır. Mekândan münezzeh olan Allah’n
m’min kulunun kalbine yerleşmesini bu misalle daha iyi anlayabiliriz. Demek ki,
m’minin kalbi Allah’ı bilebilecek hassas ve şeffaf bir aynadır. Kalb için
“Nazargâh-ı İlahi” denilmesi de bu noktadandır.
إِنَّ اللّهَ
َ يَنْظُرُ
إِلَى
صُوَرِكُمْ
وَأَجْسَادِ
03;ُمْ،
وَلَكِنْ
يَنْظُرُ

إِلَى

قُلُوبِكُمْ

وَأَعْمَالِ

03;ُمْ “Allah sizin suretlerinize ve kalblarınıza bakmaz, fakat

kalplerinize ve amellerinize bakar.”[11] Cismen küçük olan insan,

mânen bir âlemdir. Bu hakikat şöyile ifade edilir: “İnsan

küçük bir âlem olduğu gibi, âlem dahi büyük bir

insandır.”[12] Âlemde ne varsa nümuneleri insanda vardır. Ruhu ruhlar

âleminden, hafızası levh-i mahfuzdan, hayali âlem-i misalden haber verir. Elementleri

kâinattaki elementlerdendir. Vücudundaki tüyler yeryüzündeki

ağçlardan; kemikler yeryüzündeki taş ve kayalardan; bedeninde cereyan eden

kan; ve gözünden, kulağından, burnundan ve ağzından akan ayrı ayrı sular

yeryüzündeki nehirlerden ve çeşmelerden, madeni sulardan izler taşır.[13]

İnsan, mahlukatın en şereflisidir.

وَلَقَدْ

كَرَّمْنَا

بَنِى اَدَمَ

وَحَمَلْنَا

07;ُمْ فِى

الْبَرِّ

وَالْبَحْرِ

وَرَزَقْنَا

07;ُمْ مِنَ

الطَّيِّبَا

78;ِ

وَفَضَّلْنَ

75;هُمْ عَلَى

كَثِيرٍ

مِمَّنْ

خَلَقْنَا

تَفْضِيلاً

“Andolsun ki, biz ademoğullarını üstün ve saygıdeğer kıldık. Karada ve denizde

onların ulaşımını sağladık, tertemiz şeylerle onları rızıklandırdık ve yarattıklarımızın pek

çoğundan da üstün ettik onları.”[14] Ayetin ilk

bölümünde ; adem oğlunun mükerrem kılındığını ilân

ederken. Âyetin devamında, bu mükerremiyete nümune olmak üzere,

insana verilen nimetlerden ikisine dikkat çekilir: 1. İnsanın karada ve denizde taşınması,

2. En güzel (tayyib) rızıklarla rızıklandırılması. Evet, at ve deve gibi hayvanlar, insandan

daha büyük olduğu halde, insana itaat etmektedirler. O büyük deve,

küçük bir çocuğun bile önünde diz büküp, onu

sırtına almaktadır. Ayrıca, insanlığa bir nimet olarak sunulan otomobil, tren gibi vasıtalar; kayak,

gemi gibi deniz araçlari âyetin işaret ettiği nimetlerdendir. İnsanın

“tayyib” yiyeceklerle rızıklandırılması hususu da, gerçekten çok

düşürücü bir olaydır. Yeşil ot veya sarı samanla gıdalanıp

süt veren hayvanlar, insana süt gibi latif bir gıdayı takdim ediyorlar. Hattâ,,

canlarını sunmaktan kaçınmıyorlar. Gagasıyla yerden her türlü tanecikleri

kursağına indiren tavuk, yumurta gibi lezzetli bir hediyeği insana getiriyor. Balarısı,

çiçekten çiçeğe dolaşp, şifalı bir balı insana yediriyor... İşte,

[illegible]

[illegible]

Mafrey, s.17 [5] ez-Zâriyât, 51/56 [6] Muvatta, Vesaya, 7 [7] İnfitar, 82/11 [8] Kaf, 50/18 [9]Ahzab, 33/72 [10] Acluni, Keşfü’l-Hafa, II/195 [11] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 10/104-105 [12] Said Nursî, Lem’alar, s. 79. [13] a.g.e., s.337. [14] İsra, 17/70 [15] Fatır, 35/15 [16] el-Maide, 5\32 [17] Buhârî, Tevhîd 2, Edeb 27; Müslim, Fedâil 66, (2319); Tirmizî, Birr 16, (1923).] [18] Buhari, İman, 12 [19] Müslim, İman, 81 [20] İbn Hanbel, I, 5 [21] Yunus Emre [22] Tirmizî, Menâkıb: 85 [23] Sorularla İslamiyet sitesi

[İslam ve Hayat.Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)